

Pető Györgyi

Sokszínű

IRODALOM

munkafüzet

6

Mozaik Kiadó – Szeged, 2013

Történetek Szent László királyról

1. Arany János *Toldi estéje* című művében is feltűnik László király alakja. Olvasd el a mű részletét, majd válaszolj a kérdésekre!

15.

*Nagy lovon ült a nagy férfi,
Arca rettentő felséges;
Korona volt a fejében,
Sáraranyból, kővel ékes;
Jobb kezében, mint a villám,
Forgolódott csatabárdja:
Nincs halandó, földi gyarló
Féreg, aki azt bevárja.*

16.

*Mert nem volt az földi ember,
Egy azokból, kik most élnek,
Feje fölött szűz alakja
Látszott ékes nőszemélynek;
Koronája napsugárból,
Oly tündöklő, oly világos –
Monda a nép: az Szent László
És a Szűz, a Boldogságos.*

17.

*S az öreg tatár beszédét,
Noha kétség nincs felőle,
Bizonyítja a templomnak
Egy nem szavajátszó öre:
Hogy három nap a sírboltban
Lászlót hiába kereste;
Negyed napra, átizzadva
Találtatott boldog teste.*

a) Ki idézi fel László király megjelenését? .....

b) Miért ő mondja el Szent László cselekedetét? .....

c) Milyenek mutatja a leírás a királyt? .....

d) Ki igazolja a mesélő szavainak hitelességét? .....

2. Jellemezd László királyt! Használd fel az olvasott mondát és Arany János művének részletét!

.....

.....

.....

3. A halála után segítő király legendája más történetekben is előfordul. Figyeld meg, hogyan!

Azt is mondják, hogy Artus [ártusz] király vissza fog majd térni országába, ha Britannia nagy bajban van. Mások megint azt emlegették, hogy látták Artus sírját. Sírkövére ez van írva: Itt nyugszik Artus király, egykor király volt, majdán újra király lesz. A nép sokáig visszavárta a jó Artus királyt, s híven megőrizte emlékezetében.

(Dömötör Tekla: Germán, kelta regék és mondák)

Milyen hasonlóságokat mutat a két király emlékezete? .....

.....

.....

4. a) Alkossatok csoportokat! Készítsetek újsághírt László egyik csodatételéről!

.....

.....

.....

.....

b) Rajzzal is egészítsétek ki a hírt! Rajzlapon dolgozzatok! Állítsátok ki kész munkáitokat!

5. Írj mondát a füzetedbe! Szereplője László király legyen, a történet az ő egyik tettét dolgozza fel! Adj címet is a mondádnak, és rajzolj hozzá illusztrációt!

6. Titkosírás. Minden betűhöz tartozik egy kétjegyű szám. (Első tagja a vízszintes sorban, a második tagja a függőleges sorban van – pl. 14 = I.) Keressétek meg a következő számokat: 21; 32; 23; 53; 34; 25; 55!

	1	2	3	4	5
1	S	L	D	O	Z
2	P	V	E	A	S
3	K	G	K	H	E
4	I	Z	N	I	J
5	J	D	L	C	A

A megfejtés a szent királyról szóló csodás történet műfaja: .....

A csóri boszorkány

1. Olvasd el a következő szövegrészt, és válaszolj a kérdésekre!

A söprű csak a 15. században jelent meg [a boszorkányokkal kapcsolatban]. A boszorkányok repülésére vonatkozó hiedelmeket a kora középkorból ismerni már, ahol azt mondták egyesek, hogy éjjel Diana istennővel hatalmas távolságokat tesznek meg, és a levegőben repülnek. Az egyház azonban ezt babonának tartotta és elítélte. A 15. században azonban, amikor elszaporodtak a boszorkánypercek, és a kínvallatás hatására mindenféle meszeszerű dolgot is bevallottak a boszorkányok, ezt a képességet kezdték mégis elhinni a bíróságokon is, és innentől kezdve bekerült a [...] kézikönyvekbe. Hozzá tartozik még ehhez, hogy a boszorkányok először mindenféle más eszközön, sajtáron, padon, fakanálon, tehát valamiféle a háztartáshoz tartozó eszközön, továbbá különböző állatokon, macskán, kutyan, kecskén, továbbá állattá változtatott embereken is repültek. A magyar boszorkányhitben például gyakran előfordul, hogy valakit a boszorkány lóvá tesz, vagyis egy kantárt dob a nyakába, lóvá változtatja és megnyargalja, esetleg az ő hátán megy a boszorkányszombatra. A boszorkánypercek dokumentumaiban lehet olvasni olyan tanúvallomást, ahol bizonyos emberek ezzel vádolnak egy bíróság előtt álló boszorkányt.

(Klaniczay Gábor: Boszorkányság, boszorkányok)

a) Milyen hiedelem alakult ki a boszorkányokról a kora középkorban? .....

.....
.....

b) Miért kezdett hinni az egyház ezekben? .....

.....
.....

c) Milyen eszközökön repültek a boszorkányok? .....

.....
.....

d) Mit jelent itt a „lővátétel”? Ma milyen értelemben használjuk a kifejezést?

.....
.....

2. Állítsd össze A csóri boszorkány című monda cselekményének vázlatát!

Előkészítés	
A cselekmény kibontása	
Megoldás	

3. Adjatok új címeket a történetnek! Vitassátok meg, melyek a legtalálóbbak!

.....
.....

4. A csóri boszorkányról szóló történetben bemutatott királyt hasonlítsd össze a *Képes Krónika* Kálmán királyról szóló részletével!

Kálmán, Géza király fia, sietve visszatért Lengyelországból, megkoronázták, és a hercegséget teljes egészében átengedte Álmos hercegnek. Az ő idejében sok gonoszságot követtek el, mint az majd az alábbiakból kiderül.

Külsejére nézve visszataszító volt: borzas, szőrös, kancsal, púpos, sánta, dadogó; ám ravasz és tanulékony.

(Bollók János fordítása)

a) Milyen képet fest a krónika a királyról? .....

.....

b) Hogyan ábrázolja Kálmán alakját a csóri boszorkányról szóló történet? .....

.....

.....

c) Neked milyen képed alakult ki a királyról? Válaszodat indokold! .....

.....

.....

5. A király ítéletét „egy kódexben” ábrázolták. A készítő azonban hibákat vétett. Keresd meg ezeket!

ARANY JÁNOS: TOLDI

Első ének

1. A *Toldi* énekei gyakran természeti képekkel kezdődnek. Gyűjtsd ki csoportosítva a tájra jellemző kifejezéseket!

Évszak, napszak, helyszín	Tárgyak, személyek, állatok	Hangok	Színek

Hogyan képzeld el a tájat a leírás után? Rajzold le a füzetedbe!

2. Készítsd el Miklós jellemzését! Egészítsd ki a következő hiányos mondatokat a műből vett idézetekkel!

Miklós fiatal, mert .....

Miklós erős, mert .....

Miklós álmodozó, mert .....

Miklós haragos, mert .....

3. a) Kukorica Jancsi is találkozott katonákkal útja során. Figyeld meg, hogyan szólították meg Jancsit és Miklóst! Mi a különbség a két magatartásmód között?

„Hé paraszt! Melyik út megyen itt Budára?”

Kérdi Laczfi hetykén, csak amúgy félvállra [...].

(Arany János: *Toldi*)

„Vigyázz, földi! Bizony rálépsz a fejedre...”

Mi az ördögért vagy úgy a bűnnek eredve?”

(Petőfi Sándor: *János vitéz*)

.....

.....

.....

b) Írj megszólításokat barátaidhoz, szüleidhez, tanáraidhoz! Miért különböznek ezek a megszólítások?

Barátok	Tanárok	Szülők

.....

4. a) Milyen költői eszközök érzékeltetik Miklós lelkiállapotát a műben?

.....

b) Arany János *Párviadal* című versében szintén megjelenik a bika képe. Állapítsd meg, hogyan kapcsolható ez a *Toldi* hasonlatához!

„Kinek szarvat ád az isten,

Vívni ösztönt is nyere;

A komort* is hajtja mindjár' [...].”

(* Így nevezik a fiatal bikát – A. J. jegyzete)

.....

.....

c) Egészítsd ki a következő állathasonlatokat a megfelelő állat nevével! Ha valamit nem tudsz, nézz utána!

Gyáva, mint a ..... Férge, mint a .....

Ritka, mint a .....

5. A Budára tartó Laczfi beszámolt az ifjú legényről a királynak. Mit mondhatott? Készítsd el a párbeszédüket!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Második ének

1. Olvasd el figyelmesen a következő történelmi leírást, és válaszolj a kérdésekre!

Az udvari életmód és a királynak illő szolgálat, vagyis a saját zászló alatt vonuló csapat sok pénzt kívánt az udvari nemességtől. Mintegy kétszáz fő lehetett az Anjou-korban a létszámuk. A királyi szolgálat elválasztotta, néhányszor szembeállította őket megyéjükkel, sőt rokonaikkal is. Saját érdekeiket tartották szem előtt vagyonuk gyarapítása érdekében.

- a) Mennyiben illik a leírás Györgyre? Bizonyítsd! .....

.....

.....

- b) „És a kész haszonnak [...] / Más felét magának tarsolyába tenni.” – Mire fordítja szerinted György ezt a pénzt?

.....

.....

2. Töltsd ki a táblázatot az 1–3. versszak alapján!

Helyszín, napszak	Tevékenységek	Szereplők	Hangok

3. a) Miért emlékeztet Miklós a népsések hőisére? Legalább három dolgot említs!

.....

.....

.....

- b) Keresd olyan mesehősöket, akik hasonló tulajdonságokkal rendelkeznek, mint ő!

.....

.....

.....

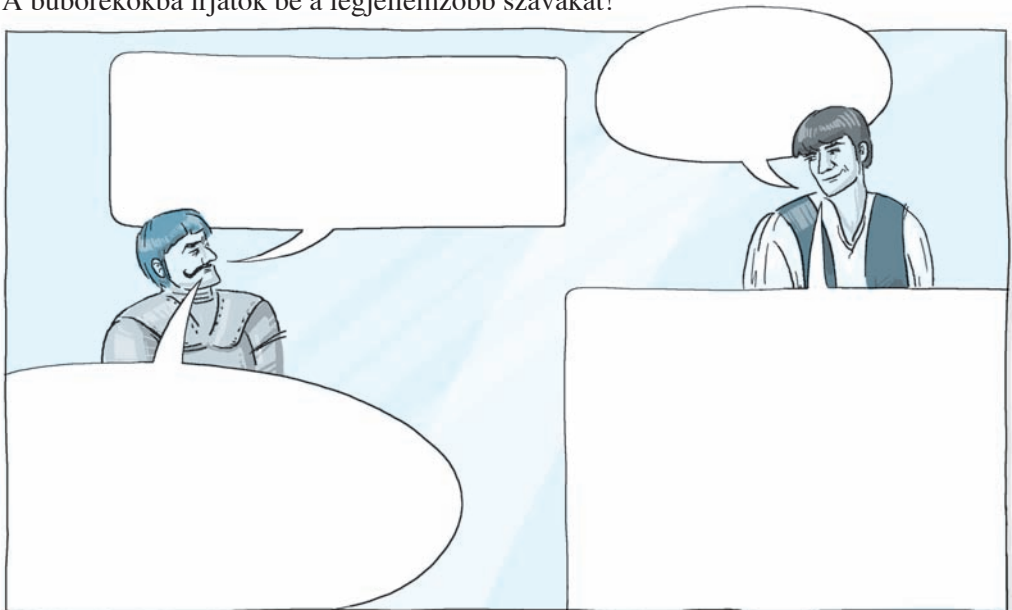
4. Csoportokban dolgozzatok! Hasonlítsátok össze a két testvért!

	György	Miklós
Életkor		
Belső tulajdonságok		
Vágyaik, céljuk		
Anyjukhoz való viszonyuk		

5. Ellentétek, összeütközések sorozata ez az ének. Kik között alakulnak ki, mi az okuk?

Szereplők	Okok

6. Alkossatok csoportokat! Milyenek látja György Miklóst, illetve Miklós Györgyöt? A buborékokba írjátok be a legjellemzőbb szavakat!

Harmadik ének

1. Olvasd el a következő történelmi leírást, és válaszolj a kérdésekre!

A nemességet nemcsak a közös életforma fűzte össze, hanem az előkelő származás tudata is. Mivel a földbirtok és vele a társadalmi helyzet is öröklődött, a nemesi státusz [helyzet, rang] nemzedékről nemzedékre szállt, a nemesség Európa legtöbb országában egyfajta kasztot alkotott, amelybe nehezen lehetett bejutni, ám kihullani sem volt könnyű belőle. Egy-egy család évszázadokon át birtokolta ugyanazokat a falvakat, és minél hosszabb ideje, annál büszkébb volt ősi eredetére. Megfigyelhető, hogy a kasztszerű elkülönülés még szigorúbbá vált a nemesség hanyatlása idején. Természetes volt, hogy nemcsak nemesi családból házasodik. [...]

Az öröklődési szokások azonban igen különbözőek voltak, és jelentősen befolyásolták a nemesi családok sorsát. Mindenütt elsősorban a fiúk örökölték, a leányok csak akkor, ha fiúgyermek nem volt. Ezen belül Nyugat-Európában, Angliától Spanyolországig az elsőszülöttségi rendszer dívott: a nagyon zöme a legidősebb fiúra szállt, míg a fiatalabbakat kisebb birtokkal, esetleg pénzzel elégítették ki, avagy papnak adták. Németország nagyobb részében azonban, akárcsak Magyarországon, a fiúk egyenlő részt kaptak az örökségből, ami igen gyakran a családi vagyon fokozatos szétaprózódását eredményezte.”

(Engel Pál: Nemesség a középkori Európában)

a) Mi jellemezte a nemességet? .....

.....
.....

b) Milyen öröklődési rend volt jellemző Nyugat-Európában? .....

.....
.....

c) Magyarországon hogyan örökölték a nemesek? .....

.....
.....

d) Hogyan hat György és Miklós viszonyára ez az öröklési rend? .....

.....
.....

2. Igaz vagy hamis? Karikázd be a megfelelő betűt!

	I	-	H
• György nem örül Miklós szerencsétlen tetteinek.	V		T
• Miklós félrehúzódik a mulatózóktól.	Ú		É
• György elfogatóparancsot ad ki öccse ellen.	Z		S
• György az ebéd után alszik a házban.	Ö		O
• Három vitéz halt meg a malomkőtől.	L		K

Megfejtés: .....

3. Györgyöt és kíséretét megörökítették hazaérkezése alkalmából, de hibák kerültek a képre. Keresd meg ezeket!

4. A mitológiában sokszor találkozhatunk nagy erejű hősökkel. Olvasd el a következő történetet Héraklészről!

De vad indulata már gyermekkorában elhomályosította nemes erejét. Tanítóját, Linoszt, Orpheusz testvérét, mikor ez megfenyítette, hirtelen haragjában a kezében levő lanttal ütötte vissza, és a csodálatos erejű gyermek ütése alatt Linosz meghalt. Apja félt, hogy Héraklész még mások is elkövet hasonlót, ezért kiküldte a mezőre, a gulyához. Itt, a pásztorok közt nevelkedett, s mindannyiuk közül kitűnt hatalmas természetével és erejével.

(Trencsényi-Waldapfel Imre: Görög regék és mondák)

- a) Milyen közös jellemvonás figyelhető meg Toldi és Héraklész között?

.....
.....

- b) Miért igaz az, hogy az erőt felelősséggel kell használni? Válaszodat indokold!

.....
.....

5. Alkossatok két csoportot, és mindegyiknek legyen egy szóvivője! Az egyik csoport mesélje el a történetet György egyik katonájának szemszögéből, érveljen Miklós bűnössége mellett! A másik csoport pedig egy hű cseléd szempontjából meséljen, és Miklós védelmében érveljen! Gyűjtsetek minél több érvet saját szóvivőtöknek!

Defoe: Robinson

1. A nyugat-európai országokban a 18. században a nevelők adták először neveltjeik kezébe ezt a regényt. Vajon miért vált Defoe [difó] regénye gyermekolvasmánnyá éppen ekkor? Olvasd el a következő szöveget, és válaszolj a kérdésekre!

Egy nagy francia gondolkodó, Jean-Jacques Rousseau [zsán-zsák russzó] 1762-ben könyvet írt a nevelésről. Ebben azt fejtegette, hogyan nevelne fel egy elképzelt fiút, Emilt. [...]

Rousseau úgy látta, hogy az ember – minden ember – eredendően jó és tökéletes. Ha mindenki emberi módon élne, emberi természetének megfelelően, akkor mindenki boldog lehetne, akkor nem lenne semmi gond a világon. [...]

E nevelési célnak éppen megfelelt a Robinson-regény [robinzon]. Egy lakatlan szigetre vetődve saját erejére, saját leleményességére támaszkodva kell Robinsonnak megteremtenie a maga új világát. Ilyennek kell lennie a modern embernek: legyen képes megállni a saját lábán, legyen alkalmas az öntevékenységre, legyen képes a saját világa megteremtésére, legyen ember a maga teljes nagyságában, hiszen az ember – az emberi természet csodálatos gazdagsága miatt – a világ ura. [...]

Ezért ajánlja Rousseau e könyv olvasását neveltjének, Emilnek, legyen a maga világában ő is ilyen öntevékeny, saját fejével gondolkodó, cselekedni tudó.

(Mészáros István: Mióta van iskola?)

a) Ki írt könyvet a nevelésről? .....

b) Kinek a neveléséről szól a mű? .....

c) Miért ajánlja Rousseau tanítványának a Robinson-regényt? .....

.....
.....
.....

d) Melyek a modern ember jellemzői? .....

.....
.....
.....

2. Melyik állítás igaz, és melyik hamis? Húzd alá a helyes megoldást!

a) „[...] erre a gyászos, boldogtalan szigetre kerültem, melyet »A reménység szigetének« hívok [...].”

„[...] erre a gyászos, boldogtalan szigetre kerültem, melyet »A reménytelenség szigetének« hívok [...].”

- b) „Estefelé megfelelő terepet találtam egy szikla alatt [...]”
 „Estefelé megfelelő terepet találtam egy barlang alatt [...]”
- c) „Ládáimból és tutajdeszkákból sátrat vontam magam körül.”
 „Ládáimból és tutajdeszkákból kerítést vontam magam körül.”
- d) „Ekkor jutott eszembe először, hogy állatokat nem kellene szelídíteni és tenyészteni.”
 „Ekkor jutott eszembe először, hogy állatokat kellene szelídíteni és tenyészteni.”

3. Írj képeslapot a szigetről! Tervezz hozzá képet is! A füzetedben dolgozz!
4. Készítsetek beszélgetést Robinsonnal a hazatérés után! Játsszátok el a párbeszédet!
5. Alkossatok csoportokat! Készítsétek el Robinson jellemterképét a füzetetekben, majd hasonlítsátok össze munkáitokat!
6. Egészítsd ki a következő szövegrészt a hiányzó szavakkal!
- A 18. században új műfaj született, a ..... , amely a ..... egyik típusa. Az irodalomban a ..... motívummá vált.
7. Hasonlítsátok össze a *János vitéz*ben található szigetet Robinson szigetével!

A sziget elhelyezkedése:

.....

Időjárás a szigeten:

.....

A sziget lakói:

.....

A főhős helyzete a szigeten:

.....

Gion Nándor: Postarablók

1. Csukás István regényében is gyerekek keverednek egy bűnténybe. A Vadliba őrstagjai nyomozni kezdenek az eset után, és közben ők is gyanúsítottá válnak. Olvasd el a következő szöveget, és válaszolj a kérdésekre!

Összeterelték a vadlibákat, és elindultak az igazgató irodájába.

– Nem csináltunk semmit! – próbálkozott Karcsi, de aztán abbahagyta, engedelmesen ballagott a két jegyszedő néni között. [...]

– Na gyereink, pernahajderek! – mondta. – Adjátok elő a görög teknősöket!

A vadlibák megzavarodva néztek az igazgatóra.

– Hogy tetszik mondani? – kérdezte Karcsi illedelmesen, s olyan szelíd arcot vágott, amilyet csak tudott.

Az igazgató egy fokkal szigorúbb hangon szólt:

– A görög teknősöket! Ideadjátok, és akkor szemet hunyunk a dolog felett. Ezt megígérem.

– Milyen teknősöket? – próbált udvariasan csevegni Karcsi.

– Ejnye, de makacsok vagytok! Az elcsípett tolvajoknak másképp illik viselkedni! – mérgelődött az igazgató. – Én igazán jószívű vagyok, és nem engedtem, hogy kihívják a rendőrséget. De most már látom, hogy törvény elé kell vinnem a dolgot, ha magatoktól nem adjátok elő!

(Csukás István: Keménykalap és krumpliorr)

a) Mi a vád a fiúk ellen? .....

b) Mi bizonyítja, hogy fogalmuk sincs az esetről? .....

c) Hogyan viselkedik az igazgató a fiúkkal? .....

d) Hol történhetett a rablás? .....

2. Adj új címeket a történetnek!

.....

.....

.....

.....

3. Készíts illusztrációt a részlethez! A füzetedben dolgozz!

4. A lóugrás szabályai szerint kell haladnod a betűhalmazban. Ha ügyesen ugrálsz, a regény egyik mondatát kapod megfejtésül! Mi a szerepe a regényben?

M				T	T		Z			N	É		
		T	L	J			J	R	G				M
	A	Á	C	O	E	E	Á	E		A	O	T	
	I	Á	H		B	S	R	Á	E	Z	O	E	
N		R	N	S	S	D			N		S	B	D
G		I				O	É	N	S	M			Z

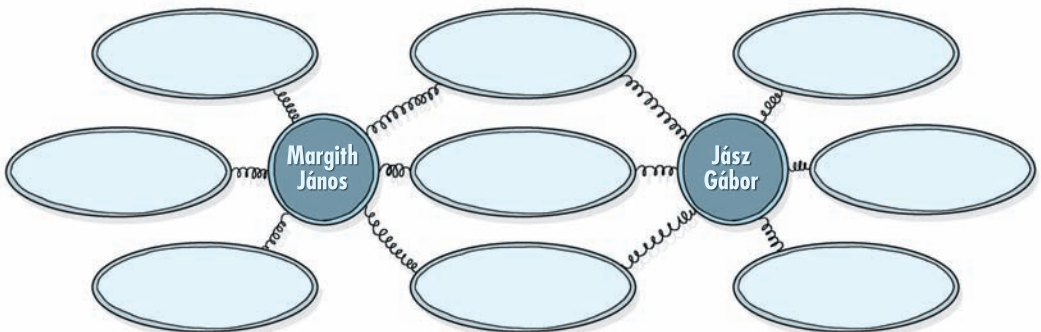
5. Töltsd ki a lottót úgy, hogy ötös találatod legyen!

A nyerőszámok:

- Ennyi házat akartak felgyújtani.
- Zavarkó Pepi ennyi kilométerről érzi meg a rendőröket.
- Ennyi órát mondott be a pontos idő.
- A fiúknál lévő kulcsok száma.
- Molnár Tihamérék házszáma.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45
46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75
76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90

6. Milyen szavakkal jellemeznéd a fiúkat? Írd a buborékokba!

7. Készíts a füzetedbe rövid ismertetőt a történetről a regényrészlet alapján!

Nógrádi Gábor: Petepite

1. Olvasd el a következő szöveget, és válaszolj a kérdésekre!

Veszitek észre, mi készül itt? Az ikrek még mindig nem akarják elmondani a szüleiknek, hogy mindent tudnak. Nem akarják apát és anyát döntés elé állítani. Sejtik, hogy ehhez nincs joguk. Félnek is, hogy a szülők elhatározása azonnal és végleg szétrombolhatja a zsenge testvérboldogságot. Ám ahhoz még kevésbé volna szívük, hogy úgy utazzanak haza, mintha mi sem történt volna. Hogy továbbra is azon a térfélen éljenek, melyet a szülők megkérdésük nélkül utaltak ki számukra. Nem! Szóval: itt összeesküvés folyik.

A sóvárgás és kalandvágy ébresztette fantasztikus terv a következő: a két testvér ruhát, hajviseletet, bőrröndöt, kötényeket és lakóhelyet akar cserélni! Luise [lujze], mintha Lotte lenne, jókislányos copfokkal (és egyébként is jókislányságra elszántan) anyukához akar „hazatérni”, akit csupán egyetlen fényképről ismer. Lotte meg kibontott hajjal és oly vidáman s élénken, ahogy csak bír, apához fog utazni Bécsbe.

Az eljövendő kalandok előkészületei alaposak. A füzetkék zsúfolva vannak jegyzetekkel. [...]

Talán közös megfigyeléssel még azt is sikerül kibogozniuk végül: miért élnek voltképpen különváltan a szülők? S talán egy szép, egy gyönyörű napon utóbb még mindketten együtt és mindkét szülővel... – de idáig már alig is mernek gondolni, hát még beszélni róla!

Az elutazás előestjének kerti ünnepélyét szemelték ki főpróbául. Lotte fürtös, izgómozgó Luiseként érzéki. Luise megjelenik mint jókislányos, copfos Lotte. És mindketten kitűnően játsszák a szerepüket. Senki semmit nem vesz észre!

(Erich Kästner: A két Lotti – Tóth Eszter és Török Sándor fordítása)

a) Mire készülnek az ikrek? .....

.....

b) Mit tudunk meg szüleikről? .....

.....

c) Hogyan változnak át a lányok? .....

.....

d) Szerinted miért kellett jegyzeteket készíteniük? .....

.....

2. Húzd alá a helyes választ!

- a) Kit látott Péter a tükörben?
– Tasnádi Jocót
– Pete Pétert
– Pete Ádámot
- b) Mi nem tetszett a tükörképen?
– túlságosan izmos volt
– hiányzott egy csomó hajszála
– túl sötét volt a szeme
- c) Hol volt az elefántos hegyező?
– a szekrény tetején
– az íróasztalon
– a ládában
- d) Melyik osztályba jár Péter?
– 7. b
– 6. b
– 6. a
- e) Ki kereste telefonon apát?
– Anna
– Mária
– Annamária
- f) Miért nem ment be dolgozni apa?
– fáj a feje
– Pite beteg volt
– izomláza volt
- g) Miből írt dolgozatot apa?
– a *Toldi* előhangja
– a *Toldi* keletkezése
– Toldi Nagyszalontán

3. Hová illenek a történetben a következő szavak? Írd be őket a megfelelő helyre!

puskázás, szerepcsere, Ádám, pléd, röpdolgozat, Bacskai

Pite egy ..... burkolózva a tükör elé állt. A tükörben nem magát látta, hanem ..... Apa és fia a ..... miatt bepillantást nyertek a másik életébe. Apa ..... írt, amit elszúrt, mivel ..... kapta a tanár. Ráadásul verekedett ....., aminek a nyomait arcán viselte.

4. Melyik a kakukktojás? Miért?

tükör, telefon, kassza, röpdolgozat, iskola, tévé

.....
.....

5. Állítsd számozással időrendbe a regényrészlet történéseit!

	Ádám ingeket vasalt.		Pite vizsgálta magát a tükörben.
	Annamária telefonált.		Bacskai és apa összeverekedett.

Márai Sándor: Hol vagyok?

1. Olvasd el az alábbi szöveget, majd válaszolj a kérdésekre!

Nevelhetünk-e valakit hazaszeretetre? Mintha azt mondanám: „Korbáccsal és szöges ostorral kényszerítlek, hogy szeresd önmagadat.” A haza nem csak föld és hegy, halott hősök, anyanyelv, őseink csontjai a temetőkben, kenyér és táj, nem. A haza te vagy, szőröstül-bőröstül, testi és lelki mivoltodban; ő szült, ő temet el, őt éled és fejezed ki, mind a nyomorult, nagyszerű, lángoló és unalmas pillanatokban, melyek összessége életed alkotja. S életed a haza életének egy pillanata is.

Hazaszeretetre nem tudlak megtanítani: örült az, aki önmagát tagadja. Hazád a történelmi méretekben megnagyított és időtlenített személyiség. A haza a végzet, személyesen is. Nem fontos, „szereted”-e, vagy sem. Egyek vagytok. De úgy látom és tapasztalom, hogy te – szóval, ünnepélyesen, írásban és a dobogókon – inkább az államszeretetről teszel bizonyosságot és hitvallást. A hazától ugyanis nem lehet várni semmit. A haza nem ad érdemrendet, sem állást, sem zsíros kenyeret. A haza csak van. De az állam ad finom stallumot [állás], csecse fityegőket szalonkabátodra, prima koncot, ha ügyesen szolgálod, ha füstölővel jársz körülötte, ha – férfiasan, kidüllesztett mellel megvallod a világ előtt, hogy te szereted az államot, akkor is, ha kerékbe törnek. Általában nem törik ezért kerékbe az embert. Éppen ezért, minden államszeretetet gyanús. Aki az államot szereti, egy érdeket szeret. Aki a hazát szereti, egy végzetet szeret. Gondolj erre, mikor hörögsz a dobogókon és melled vered.

(Márai Sándor: Füves könyv – A hazáról és az államról)

a) Miért nehéz a hazaszeretetet megfogalmazni? .....

.....

b) Mit jelent Márainak a haza fogalma? .....

.....

.....

c) Mi az alapvető különbség az állam és a haza között? .....

.....

.....

2. Egészítsd ki a vers szerkezetét bemutató táblázatot!

Felidézett helyszínek	
Emlékek	Valódi látvány

Verszárás: .....

3. Olvasd el a következő, Máraitól származó idézetet, majd válaszolj a kérdésre!

Az író, ha elhagyja az anyanyelv légkörét, az idegenben nyomorék marad.

(New York, 1952. szeptember 12.)

Emlékeink szétesnek, mint a régi szövetek.

Össze tudod még rakni a Margit-szigetet?... (Halotti beszéd)

Hogyan függ össze a vers mondanivalója és az idézetek szövege? Válaszodat indokold!

.....

.....

.....

4. Mit gondoltok: lakóhelyeteknek mely részletei lesznek maradandó emlékek a számotokra? Beszéljétek meg!

5. Karikázd be a helyes válaszok számát, és megtudhatod, hogy mikor keletkezett a vers!

a) Hol pihen a költő?

1. Central Park,

2. Szeged,

6. Margit-sziget

b) Minek van furcsa íze?

8. sajt,

6. tej,

9. kenyér

c) Melyik budapesti körút jut a költő eszébe?

5. Karola,

7. Károly,

3. Katalin

d) Mit csodál az amerikai kultúrában?

2. házak és utak,

1. házak és kutak,

4. vázak és utak

Megfejtés: .....

Varró Dániel: Email

1. Milyen ősi, egyszerű formáit ismered az üzenetek továbbításának?

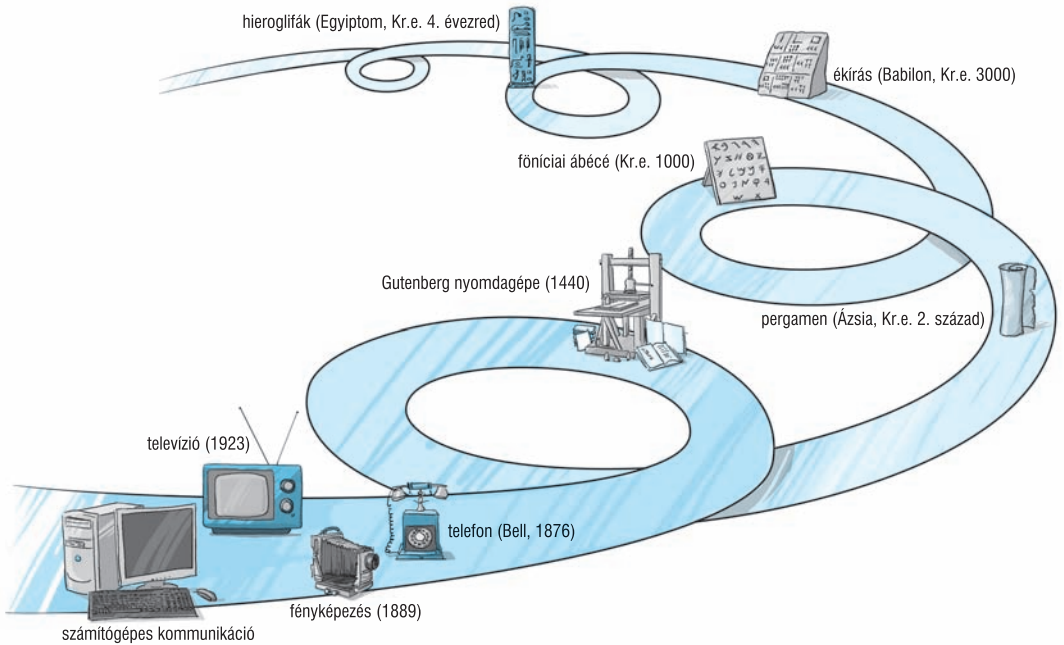
.....

.....

.....

.....

2. Alkossatok csoportokat! Az ábrán a kommunikáció fejlődését követheted nyomon. A legfontosabb állomások bemutatásával készíts kiselőadást a kommunikációs technika fejlődéséről! Munkádat rajzokkal, képekkel is kiegészítheted. A kész munkán jelöld a felhasznált forrásokat!

3. Foglald össze, melyek az e-mail előnyei és hátrányai!

.....

.....

.....

.....

4. Az alábbiakban Morse [morz] sajátos kódrendszerét láthatod. Készíts titkos üzenetet a jelek felhasználásával!

A	•-	I	••	R	•-•	0	-----	.	•-•-•-
Á	•-••-	J	•-•-	S	•••	1	•-•-•-	,	-•••-•-
B	-•••	K	-•-	T	-	2	••-•-•-	?	••-•-••
C	-•-••	L	•-••	U	••-	3	•••-•-	:	-•-•••
D	-••	M	--	Ü	••-•-	4	••••-	;	-•-•-••
E	•	N	-•	V	•••-	5	•••••	-	-••••-
É	••-••	O	---	W	•-•-	6	-••••	=	-•••-
F	••-•	Ö	---•	X	-••-	7	-••••	'	•-•-•-•
G	--•	P	•-••	Y	-•-•-	8	-----•	/	-••-•
H	••••	Q	-•-•-	Z	--••	9	-----•	"	•-••-•-

.....

.....

.....

5. Keres más műveket is Varró Dánieltől! Hozz példákat a nyelvi humorra, ötletes szófordulatokra, részekre!

.....

.....

.....

.....

Összefoglaló feladatok

1. Pótold a hiányzó tulajdonneveket a versrészletekben!

a) Eddig ..... földjén termettek csak a könyvek,

S most ..... is ontja a szép dalokat.

b) ..... hogy találék,

Örömben így köszönék,
Térdet-fejet neki hajték,
Kin ő csak elmosolyodék.

c) Ülök a padon, nézem az eget.

A Central Park nem a .....

2. Öt szó – egy vers. Versekből válogattunk 5-5 szót. Melyik versről van szó?

a) *tűnemény, patak, virág, gyöngykoszorú, trillák*

Szerző: ..... Cím: .....

b) *ház, kucorog, lantornás, árendába, pénzem*

Szerző: ..... Cím: .....

c) *alszik, üveggolyó, ég, tűzoltó, anyuka*

Szerző: ..... Cím: .....

d) *virág, felhő, zápor, égi, fönt*

Szerző: ..... Cím: .....

e) *metrum, szerelem, ékezet, levele, éjjelente*

Szerző: ..... Cím: .....

3. Rímes játék. Megismerkedtél különböző rímszerkezetekkel, most ezekkel játszunk. Pótold a sorvégi szavakat, majd nevezd meg, hogy milyen rímmel találkoztál!

*Borul a hívő, friss gyerekszem,
tündért se látok, nem v.....
Jobb volna elköszönni: jó éjt
s eldobni ezt a nagy világot,
mint egy d.....h.....*

(Kosztolányi Dezső: Negyven pillanatkép)

A rím fajtája: .....

4. „A leggazdagabb a takarékos, a legszegényebb a zsugori.” (Alain Chamfort)

Mit jelent ez a mondás? Mely olvasott versekre igaz?

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

5. Táviratok. Keresd meg a táviratok feladóit! Add meg a versek szerzőjét és címét! Folytasd a sort önálló példákkal!

a) Jó az idő, gyere kirándulni. Stop. A hegyen találkozunk.

.....

b) Este találkozunk. Stop. Legyel a gép közelében.

.....

c) .....

.....

d) .....

.....

6. Fordított keresztrejtvény. Keresd meg a hiányzó betűket, majd írd meg a meghatározásokat!

1.	R	I	M		A	U	D					
2.	Z	S	U	G		R	I					
3.	D	I	Á									
			4.	B		D	Z	A				
5.	K	E	N	Y	É							
			6.	V	I		Á	G	É	N	E	K
			7.	R			M	E	K			
			8.	E			A	I	L			

Meghatározások:

1. ....

2. ....

3. ....

4. ....

5. ....

6. ....

7. ....

8. ....

Megfejtés: .....

TARTALOM

MONDÁK, BALLADÁK, MÍTOSZOK

<i>Csörsz és Délibáb</i>	4
Arany János: <i>Rege a csodaszarvasról</i> .	6
<i>Csanád</i>	9
<i>Zotmund</i>	14
Történetek Szent László királyról	16
<i>A csóri boszorkány</i>	18
<i>Kőműves Kelemenné</i>	20
Arany János: <i>Mátyás anyja</i>	22
Vörösmarty Mihály: <i>Szép Ilonka</i>	25
Arany János: <i>A walesi bárdok</i>	27
<i>Héraklész</i>	30
<i>Dávid és Góliát</i>	32
Összefoglaló feladatok	34

Arany János: TOLDI

<i>Első ének</i>	40
<i>Második ének</i>	42
<i>Harmadik ének</i>	44
<i>Negyedik ének</i>	46
<i>Ötödik ének</i>	47
<i>Hatodik ének</i>	50
<i>Hetedik ének</i>	51
<i>Nyolcadik ének</i>	54
<i>Kilencedik ének</i>	55
<i>Tizedik ének</i>	57
<i>Tizenegyedik ének</i>	59
<i>Tizenkettedik ének</i>	61
Összefoglaló feladatok	63

ELBESZÉLŐ KÖLTEMÉNY, REGÉNYEK

Fazekas Mihály: <i>Lúdas Matyi</i>	67
Defoe: <i>Robinson</i>	70
Gion Nándor: <i>Postarablók</i>	72
Nógrádi Gábor: <i>Petepite</i>	74
Gárdonyi Géza: EGRI CSILLAGOK	
<i>Első rész. Hol terem a magyar vitéz? ..</i>	77
<i>Második rész. Oda Buda!</i>	80
<i>Harmadik rész. A rab oroszlán</i>	82
<i>Negyedik rész. Eger veszedelme</i>	84
<i>Ötödik rész. Holdfogyatkozás</i>	86
Összefoglaló feladatok	87

VERSEK

Janus Pannonius: <i>Pannónia dicsérete</i>	89
Balassi Bálint: <i>Hogy Juliára találá, így köszöne neki</i>	90
Csokonai Vitéz Mihály: <i>A Reményhez</i>	93
Csokonai Vitéz Mihály: <i>Zsugori Uram</i>	95
Petőfi Sándor: <i>Hozzá</i>	97
Rimbaud: <i>A kenyér-lesők</i>	98
József Attila: <i>Altató</i>	99
Radnóti Miklós: <i>Virágének</i>	101
Áprily Lajos: <i>Március</i>	103
Nemes Nagy Ágnes: <i>Tavaszi felhők</i> ...	105
Márai Sándor: <i>Hol vagyok?</i>	106
Varró Dániel: <i>Email</i>	108
Összefoglaló feladatok	109

Kiadja a Mozaik Kiadó, 6723 Szeged, Debreceni u. 3/B, Tel.: (62) 470-101, Fax: (62) 554-666

E-mail: kiado@mozaik.info.hu • Honlap: www.mozaik.info.hu • Felelős kiadó: Török Zoltán

Grafikus: Deák Ferenc • Műszaki szerkesztő: Vass Tibor

Készült a Dürer Nyomda Kft.-ben, Gyulán • Felelős vezető: Kovács János

Terjedelem: 10,01 (A/5) ív • Tömeg: 178 g • 2013. december • Raktári szám: MS-2348U